

Gümnaasium Kirjandus 11. klass

Kursus „Ajastud, voolud ja žanrid” II

Klass: 11. klass	Tunde nädalas: 4
------------------	------------------

Ainekava aluseks on riiklik õppekava ja selle lisa 1 "Ainevaldkond "Keel ja kirjandus": https://www.riigiteataja.ee/aktilisa/1080/3202/3006/18m_gym_lisa1.pdf#.

Põltsamaa Ühisgümnaasiumi ainekavas on välja toodud rõhuasetused, kooli eripärast tulenevalt olulisim. Kooli ja valdkonna eripärad on kirjeldatud kooli õppekava üldosas ning valdkonnakavades.

Õppeaine kirjeldus

Kursuste „Ajastud, voolud ja žanrid kirjanduses“ I–II käigus saab õpilane ettekujutuse maailmakultuuri kui terviku arengust, mis avaldub paljude Euroopa rahvuskirjanduste mitmekesisuses. Esimene kursus hõlmab ajavahemikku antiigist romantismini ja teine realismist postmodernismini.

Kursused toetavad õpilase kultuuriteadvuse ja süsteemsemate kirjandusteadmiste kujunemist.

Kooliastme teadmised, oskused ja hoiakud

Õpilane:

- 1) mõistab kirjanduse ühiskondlikku, ajaloolist, rahvus- ja maailmakultuurilist tähtsust ning selle rolli individuaalse ja kollektiivse identiteedi kujundamisel;
- 2) arendab ja rakendab oma loovvõimeid, koostab eri laadis ja žanris tekste, väljendab ennast nii suuliselt kui ka kirjalikult, lähtudes eesmärgist, situatsioonist ja kontekstist;
- 3) tunneb mitmekülgsemalt ja sügavamalt kirjandusteose poeetikat, tekstianalüüsi ja -tõlgenduse eri võimalusi, avab kirjanduse põhiliikide suhteid ja vorme;
- 4) mõistab kirjanduskeele kujundlikkust selle mitmetähenduslikkuses, kujundab kirjanduse kaudu oma esteetilisi ja eetilisi hoiakuid, seostab kirjandust teiste kunstiliikide ja eluvaldkondadega;
- 5) loeb eri laadis ja žanris eesti ja maailmakirjanduse teoseid, analüüsib ja tõlgendab neid eri vaatenurkadest, näeb kirjandustekstide kaudu maailma ja iseenda mõistmise võimalusi.

Hindamine

Õpetaja võib hinnata nii õpilase individuaalset sooritust kui ka paaris- ja rühmatöö vormis lahendatud ülesandeid.

Ilukirjandusliku teose käsitlemise järel on võimalik hinnata analüüsi- ja tõlgendusküsimustele tuginedes kirjalikku või suulist arutlust, milles analüüsitakse näiteks loetud teoses käsitletud probleeme või väärtusi. Sellise arutluse võib kirjutada ka paaris- või rühmatööna.

Hinnata võib veel:

- individuaalselt või rühmatööna valminud ajatelge antiigist romantismini;

- ajastu, kirjaniku või tema teosega seotud vestlussaate kuulamist ja selle põhjal küsimustele vastamist;
- suulist individuaalset vestlust kursusel käsitletud ajastu, kirjaniku või analüüsitud teoste põhjal;
- rühmaarutelu ajastule omaste väärtuste ja hoiakute üle;
- kahe või mitme kirjaniku teose võrdlevat analüüsi käsitletud ajastu, voolu või žanri taustal;
- loovülesandeid (nt dramatiseering loetud teosest, kirjanduslik kohus, kiri või videoblogi postitus autorile või tegelasele, fotoromaan, teose reklaamklipp, taskuhääling teose põhjal, teosele uue lõpu või järje kirjutamine jne).

Õpitulemused	Õppesisu	Üldpädevused, läbivad teemad, lõimingud Kuidas toetatakse üldpädevuste saavutamist? Milliseid läbivaid teemasid käsitletakse? Millised on lõimingu võimalused? <i>Õpioskuste kujundamine.</i>
1) loeb läbi vähemalt kolm tervikteost, analüüsib ja tõlgendab loetud teoseid nii ühisaruteludes kui ka individuaalses tekstiloomes, jagab oma lugemiskogemusi;	Kujunemisromaan August Gailit „Ekke Moor” Anton Tšehhovi novellid Jaan Kross „Wikmani poisid” H. Ibsen „Nukumaja” Erich Maria Remarque „Läänerindel muutuseta”	Enesemääratluspädevus Läbivatest teemadest kultuuriline identiteet, väärtused ja kõlblus keskmes kogu kursuse jooksul.
2) (I) selgitab kirjandusperioodide ajalist järgnevust antiikkirjandusest romantismini ning nende seost ajaloo- ja kultuurikontekstiga;	Kursuse „Ajastud voolud, žanrid”I ülevaatliskordamine.	
2) (II) selgitab kirjandusperioodide ajalist järgnevust realismist kuni 21. sajandi kirjanduseni ning nende seost ajaloo- ja kultuurikontekstiga;	Kirjandusloo peajooni ja põhinähtusi. Kirjandusperioodide ja -voolude kujunemine ning muutumine realismist kuni postmodernismini, 19. sajandi II poolest kuni 21. sajandi alguseni käsitletavate teoste ja katkendite põhjal.	
3) leiab kirjandusteosest ajastule või voolule iseloomuliku mõtteviisi ja väärtushinnangute kajastusi;	Realismi kujunemine ja tunnused maailmakirjanduses (nt Charles Dickens, Honore de Balzac, Gustave Flaubert, Ivan Turgenev, Fjodor Dostojevski, Lev Tolstoi, Anton Tšehhov, Knut Hamsun). Realism Eestis August Kitzberg, Juhan Liiv . Modernistlikud suundumused proosas. Kadunud põlvkond ja sõjaromaan (nt Ernest Hemingway, Erich Maria Remarque „Läänerindel muutuseta” ,	

<p>4) eristab tekstinäidete põhjal eri žanre ja kujutamiskiisi, võrdleb vähemalt kahe teose sisu, väljenduslaadi ja ülesehitust;</p>	<p>Käsitletavate teoste katkendite võrdlus (novell, romaanikatkend, luuletus, näidend).</p>	
<p>5) kommenteerib loetud tekstikatkendeid ja tervikteoseid nii suuliselt kui ka kirjalikult, arutleb erinevate seisukohtade, peamiste teemade ja probleemide üle;</p>	<p>Kujunemisromaan August Gailit „Ekke Moor” Ajalooline romaan Jaan Kross „Wikmani poisid”, Karl Ristikivi, Mats Traat.</p> <p>Novelližanri areng (valikul Jaan Oks, Friedebert Tuglas, Peet Vallak, Arvo Valton, Ervin Öunapuu, Mehis Heinsaar, Martin Algus, Mait Vaik).</p>	<p>Enesemääratluspädevus</p>
<p>6) analüüsib ja hindab luule-, proosa- ja draamateoste poeetikat, väljendusvahendite mitmekesisust ja tähendust;</p>	<p>Luuleülevaade perioodide ja autorite näitel (valikuliselt).</p> <p>Kirjanduslikud liikumised ja rühmitused: Noor-Eesti, Siuru, Tarapita, Arbujad (nt Gustav Suits, Marie Under, Henrik Visnapuu, Betti Alver, Heiti Talvik)</p> <p>Avangardistlik luule. Pagulasluule - K. Ristikivi. Luuleuuendus, kassetipõlvkond ja selle järellaine (nt Jaan Kross, Ain Kaalep, Artur Alliksaar, Paul-Eerik Rummo, Jaan Kaplinski, Hando Runnel, Viivi Luik, Jüri Üdi).</p> <p>Seisakuaja luule (nt Juhan Viiding, Doris Kareva, Andres Ehin).</p> <p>Luule siirdeajastul ja sajandivahetusel (nt Indrek Hirv, Hasso Krull, Kivisildnik, Kalev Kesküla, Elo Viiding, Triin Soomets).</p> <p>Nüüdisluule (nt fs, Jürgen Rooste, Kristiina Ehin, Maarja Kangro, Mart Kangur, Kalju Kruusa, Kristjan Haljak, Sveta Grigorjeva, Carolina Pihelgas, Eda Ahi, Tõnis Vilu).</p>	<p>Enesemääratluspädevus ja ettevõtlikkus</p>

	<p>Psühholoogiline draama Henrik Ibsen „Nukumaja” 20. sajandi eesti draama A. Kivirähk „Eesti matus” või J. Tätte „Meeletu” või</p>	
<p>7) kasutab tekstianalüüsis õigesti kirjanduse põhimõisteid ja laiendab kirjandustekstidele tuginedes oma sõnavara.</p>	<p>absurdidraama, ajalooline romaan, avangard, dadaism, eksistentsialism, ekspressionism, estetism, futurism, imažism, impressionism, kassetipõlvkond, kujunemisromaan, modernism, omaelulooline romaan, postmodernism, (süva)psühholoogiline romaan, sümbolism, sürrealism, uusromantism</p>	